

Навіщо киянам новий Закон про столицю?

«Київ — це особливе місто. Саме з нього починаються всі перетворення в державі. Саме він має бути прикладом для інших міст України. Навести лад одразу в усій країні складно. Але змінити столицю України, зробити її справжнім європейським містом з високими стандартами життя цілком можливо.

Сьогодні наша столиця втрачає своє обличчя. Вона перетворюється на арену політичних інтриг та джерело особистого збагачення міських чиновників. Вони нахабно розбазарюють столичні землі, забудовують історичний центр багатопверхівками та вирубують знамениті київські парки. І роблять все це абсолютно безкарно, адже міська громада навіть не може висловити їм недовіру та відправити їх у відставку. Міський референдум, який може винести таке рішення, можна провести лише за згодою... міської влади.

Настав час розірвати це замкнене коло. Гострі політичні конфлікти навколо київської влади, що спричинили її дострокові вибори, засвідчили необхідність значного посилення контролю київської громади над міським самоврядуванням. Але для реального оновлення київської влади замало змінити мера, оновити склад Київської міської ради та створити у ній демократичну більшість. Києву потрібен новий Закон «Про столицю України — місто-герой Київ», який дозволить сформувати в Києві дієву систему місцевого самоврядування, підконтрольну міській громаді, а також зберегти історичне обличчя Києва і закласти політичні, адміністративні та економічні підвалини для його сталого розвитку.

Саме тому я і моя команда — Блок Миколи Катеринчука, що йде до Київської ради, — пропонуємо створити нову редакцію Закону про столицю та домогтися його ухвалення Верховною Радою. Ми вже маємо досвід громадського лобювання нового прогресивного законопроекту — саме так до парламенту було подано Податковий кодекс Миколи Катеринчука. Ми створили його разом із власниками малого та середнього бізнесу з усіх регіонів України.

Так само разом з усіма киянами ми створимо новий закон, що працюватиме для мешканців міста, а не для купки корумпованих чиновників. Адже кияни заслуговують на те, щоб жити у справжньому європейському місті, дійсно пишатись ним і мати владу, за яку не соромно».

Микола Катеринчук,
лідер Блоку Миколи Катеринчука

I. Киянам — відповідальну владу

Демократія — це влада більшості, що діє з урахуванням інтересів меншості. Виходячи з цього класичного визначення, нинішню київську владу аж ніяк не назвеш демократичною. В результаті виборів 2006 року мером Києва стала людина, яку підтримало менше третини киян. До того ж усім відомо, яким чином було отриману цю «підтримку», — за допомогою банального підкупу соціально не-

захищених громадян похилого віку. Отримавши 32 % голосів киян, Леонід Черновецький отримав право керувати столицею України. Його найближчий конкурент на виборах набрав не набагато менше голосів, але за існуючої системи виборів це вже не мало жодного значення. Таким чином, столичну владу очолила людина, яку підтримала меншість киян, що суперечить демократичним принципам місцевого самоуправління.

За таких умов мером Києва може стати навіть людина, за яку проголосує, наприклад, 15 % виборців. При існуючій законодавчій базі та великій кількості кандидатів це цілком можливо. Але такого не могло б статися, якби вибори мера проходили так само, як вибори Президента, — у два тури. Необхідно затвердити норму, згідно з якою перемогу в першому турі може отримати лише кандидат, який набрав більше 50 % голосів виборців. В іншому разі оголошується другий тур, у якому змагаються двоє лідерів перегонів. Тоді перемогти зможе лише той кандидат, якого підтримає абсолютна більшість киян.

Прибравши до рук кермо столичної влади, новий мер і його найближче оточення одержали практично необмежену можливість розпоряджатись усім столичним господарством: розпродавати земельні ділянки, видавати дозволи на будівництво хмарочосів в історичному центрі, вирубувати парки та сквери тощо. Коли кияни зрозуміли свою помилку, було вже пізно. Адже існуюче законодавство не має дієвої системи відкликання обраних керівників, якщо вони не виправдали довіру виборців. Суто формально міська громада може висловити недовіру міському

голові та Київській раді на референдумі, але дати дозвіл на його проведення та затвердити результати волевиявлення має... та ж сама міська влада. По суті, вона контролює процедуру ініціювання будь-якого міського референдуму і може зупинити його проведення. Зрозуміло, що висловити недовіру міській раді та відправити її у відставку в такій ситуації практично неможливо.

Не набагато краща ситуація і з виборами Київської ради. Обираючись до міського органу управління за партійними списками, депутати не несуть персональної відповідальності перед своїми виборцями. Вони відстоюють у столичній раді суто партійні інтереси і не надто піклуються про інтереси киян. Заради ситуації могло б повернення мажоритарної системи виборів міськради, коли депутат обирається від округу. Тоді кожен, хто пройде до Київської ради, буде нести персональну відповідальність за свої дії у владі перед конкретними виборцями, які проголосували за нього в тому чи іншому районі міста.

**Микола КАТЕРИНЧУК
і його команда пропонують:**

1. Закріпити в Законі про столицю нову систему виборів міського голови — у два тури. Це дозволить посилити рівень суспільної підтримки міського голови, і столицею України керуватиме тільки та людина, яку підтримає більшість киян.
2. Затвердити нову систему виборів Київської міської ради — не за партійними списками, а від територіальних округів. Це посилить персональну відповідальність міських депутатів перед своїми виборцями.
3. Передбачити в Законі про столицю можливість винесення вотуму недовіри меру Києва та міській раді з боку міської громади шляхом проведення референдуму. Передбачити, що міська влада не має права втручатися в процедуру його проведення.

II. Ефективне муніципальне управління та державний контроль

Внаслідок політичних інтриг в Києві створено заплутану і суперечливу систему управління, змішано повноваження міського самоврядування і місцевих державних адміністрацій. Такий стан справ не відповідає вимогам Європейської хартії місцевого самоврядування.

Згідно з цим документом, органи місцевого самоврядування мають право «в межах закону здійснювати регулювання та управління суттє-

вою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення». Місцева влада може мати підзвітні їй виконавчі органи, але вони існують окремо від виборного органу управління. У Європі виконавчі органи місцевих рад часто очолюють не обрані керівники, а менеджери, яких громада наймає за контрактом. А в деяких країнах ви-

конавчі органи обираються громадою шляхом прямого загального голосування, так само як і місцеві ради.

У свою чергу, державний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування має на меті забезпечення дотримання закону та конституційних принципів при здійсненні місцевого управління. Крім того, «вищі інстанції можуть здійснювати адміністративний нагляд за своєчасністю виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування».

Згідно з чинним українським законодавством, міський голова Києва, що обирається членами міської громади, автоматично стає головою Київради та очолює міську державну адміністрацію (таку схему було запроваджено з ініціативи колишнього мера Києва Олександра Омельченка). Таким чином, функції міського самоврядування та державного контролю зосереджені в руках однієї особи. Інакше кажучи, міський голова столиці сам собі начальник і сам собі контролер. Як мер та голова міської ради він ухвалює рішення і сам їх затверджує, як голова виконкому Київради керує їх виконанням, а як голова міської державної адміністрації здійснює державний контроль за всіма цими процесами. Така система породжує безконтрольну владу, яка ігнорує інтереси міської громади та ухвалює рішення таємно, у власних інтересах.

Питання розподілу повноважень міського голови стоїть вже давно, і вирішувати його потрібно на законодавчому рівні — через ухвалення нової редакції Закону про столицю. Крім того, гострі політичні конфлікти навколо київської влади, що спричинили її дострокові вибори, засвідчили необхідність значного посилення контролю київської громади над міським самоврядуванням.

Микола КАТЕРИНЧУК
і його команда рекомендують:

1. Законодавчо закріпити в Законі про столицю функції та повноваження міського голови Києва та голови міської державної адміністрації. Заборонити одній особі обіймати ці посади одночасно.
2. Для здійснення виконавчих функцій міського управління створити виконавчий орган Київської міської ради — Уряд Києва — та виконавчі органи районних рад у місті Києві.
3. Закріпити за міською державною адміністрацією функції контролю за здійсненням місцевого самоврядування міськими виборними органами Києва.

III. Історичний центр Києва — під захист закону

На сьогодні в Києві є понад 130 історичних пам'яток державного значення. Формально вони охороняються законом, але це не заважає хаотичній забудові центру міста та руйнації історичного обличчя столиці України. Адже в Києві взагалі немає історичних зон, у яких обмежено будівництво. Кожна пам'ятка охороняється окремо, але поруч з нею будь-хто може купити земельну ділянку і збудувати або зруйнувати на ній будь-що.

В той же час у багатьох древніх містах Європи, так само як і в Києві, історичні та архітектурні пам'ятки знаходяться переважно в центрі міста. Але європейці намагаються розвивати міське середовище, не завдаючи шкоди історичній та культурній спадщині.

Наприклад, у Німеччині архітектурною пам'яткою вважають цілу вулицю, квартал чи площу, на яких розташована пам'ятка історії, культури чи архітектури. А в Парижі влада взяла під захист одразу кілька історичних кварталів на лівому березі Сени. У тутешніх кафе та книгарнях колись бували Сартр, Хемінгуей, Пікассо. Коли стало зрозуміло, що цей район зазнає справжнього наступу з боку глобальної мережі фаст-фудів, влада міста суворо заборонила будувати тут будь-що, крім книгарень, картинних галерей та інших закладів, пов'язаних з культурою і мистецтвом. Таким чином було захищено історичний і культурний дух цілого міського кварталу.

Будівлі історичного центру Будапешта, що мають велику архітектурну цінність, останнім часом переходять до рук приватних власників. Але в них часто немає грошей на ремонт і реставрацію цих споруд. Тому міська влада надає цим людям необхідні кошти: половину — в якості безповоротної допомоги, а половину — як безвідсотковий кредит терміном на три-п'ять років. Кошти, які повертають власники будівель, відкладають у спеціальний фонд і використовують на подальші виплати. За рахунок повернення кредитів ресурси щорічно зростають.

При цьому влада суворо контролює процес проведення реставраційних робіт та дотримання встановлених вимог щодо збереження історичних пам'яток. При відновленні та реставрації історичних пам'яток у Європі керуються положеннями Ризької хартії про автентичність та історичну реконструкцію культурної спадщини: вона говорить, що втручання в їхню оригінальність і самобутність має бути мінімальним.

У нас же столична влада нахабно маніпулює поняттями «реставрація» та «реконструкція», в результаті чого під загрозою знищення опиняється один з найбільш визначних історичних та культурних об'єктів Києва — Андріївський узвіз. Цілу низку святинь уже втрачено. Так, у новорічну ніч напередодні 2007 року було зруйновано будівлю першого київського телеграфу, датовану 1875 роком. Поруч зі святою Софією виріс багатопверховий «монстр» зі скла та бетону, а знаменитий київський фунікулер потерпає від забудови Поштової площі. На жаль, таких сумних прикладів у Києві безліч.

Крім того, розташування в самому центрі Києва будівель Верховної Ради, Кабінету міністрів та інших державних установ перевантажує прилеглі вулиці службовим транспортом. А через проїзд кортежів з високими чиновниками дороги часто перекривають, через що виникають величезні затори.

Микола КАТЕРИНЧУК
і його команда пропонують:

1. Затвердити в Законі про столицю межі та особливий статус охоронюваних історичних зон у центрі Києва та домогтись надання їм особливого статусу культурної спадщини ЮНЕСКО.
2. Обмежити забудову та реконструкцію цих територій та встановити гранично можливу висоту новобудов у центрі міста.
3. Поширити практику проведення громадських експертиз із питань забудови в центральній частині міста.
4. Зобов'язати Архітектурну раду затверджувати стилістику кожної новобудови, яка має відповідати загальній архітектурі історичного центру.
5. Перемістити всі державні установи за межі історичного центру та зробити цю зону пішохідною.

IV. Справедлива бюджетна політика та контроль витрачання коштів

Виходячи з особливого, столичного статусу Києва, доцільно встановити спеціальні правила формування міського бюджету столиці. Це дозволить Києву ефективно виконувати столичні функції, а міській владі — отримати належні можливості для розвитку міста.

За останні роки бюджет столиці України збільшився в декілька разів. Але кияни цього майже не відчували. Бюджетні кошти розкрадаються, використовуються у приватних і комерційних інтересах. Бюджетна політика нинішньої міської влади будується на застарілих підходах і не працює на розвиток міста.

Докорінно змінити ситуацію допоможе новий Податковий ко-

декс Миколи Катеринчука, проект якого уже внесено до Верховної Ради. Ухвалення цього документа та введення його в дію сприятиме стимулюванню наповнення місцевих бюджетів та спрямуванню бюджетних коштів на розвиток міської інфраструктури.

У Європі фінансування місцевих органів самоврядування здійснюється за принципами, закріпленими у Європейській хартії місцевого самоврядування. Зокрема, обсяг фінансових ресурсів, які має місцева влада, повинен відповідати обсягу покладених на неї повноважень. Частина цих коштів поповнюється за рахунок місцевих податків і зборів, розмір яких місцева влада встановлює самостійно, але в межах законодавства країни.

Європейські стандарти в цій сфері передбачають повну децентралізацію бюджетної системи — громади міст, районів та окремих територій самостійно контролюють місцеві бюджети. Головна увага приділяється 100-відсотковому фінансуванню соціальних, гуманітарних, екологічних та містобудівних програм. Місцеві бюджетні програми постійно аналізують і переглядають на предмет відповідності потребам громади. За нецільове або неефективне використання бюджетних коштів передбачено сувору персональну відповідальність. Крім того, бюджетна політика європейських міст у першу чергу орієнтована на залучення інвестицій.

Микола КАТЕРИНЧУК і його команда пропонують:

1. Впровадити новітні підходи до формування міського бюджету. Здійснити перехід до повноцінного середньострокового програмно-цільового планування.
2. Визначити критерії оцінки діяльності отримувачів бюджетних коштів, запровадити практику регулярних публічних звітів про їх використання.
3. Щорічно збільшувати видатки міського бюджету на соціальні програми.
4. Проводити відкриті бюджетні слухання і чітко фіксувати цілі бюджетних програм та проектів.
5. Створити комунальне управління, що відповідатиме за розробку і реалізацію на конкурсній основі інвестиційних проектів.
6. Передбачити в Законі про столицю збільшення видатків державного бюджету на виконання Києвом столичних функцій. Використовувати ці кошти не лише для здійснення адміністративного управління, але й для розвитку інфраструктури Києва.
7. Створити при Київській міській раді громадську Рахункову палату, яка контролюватиме процес надходження та витрачання коштів міського бюджету.